

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 102 — Субота, 12 децембар 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

ЗАКОН
ИЗНАД
СВЕГА!

МИХАЈЛО
ЈЕ
ИСПРИЧАО
ПРИНЦЕЗИ
ЦИЦИ
КАКО СУ
РА
МИКИ И
МИНИ
СПАСЛИ
ИЗ
КАЊИ
ВОЈВОДЕ
БЛЕДИОКЕ

НЕ ЗНАМ КАКО ДА СЕ
ЗАХВАЛИМ НА СВЕМУ
ШТО СТЕ УЧИНИЛИ
ЗА МОГ МИХАЈЛА...
ЗАСЛУЖУЈЕТЕ НИ
МАЊЕ НИ ВИШЕ
НЕГО ОРДЕН ЛЕ-
ГИЈЕ НАПАСТИ!

АМА, ОКАНИТЕ СЕ
ВЕЋ ЈЕДНОМ ТОГ
ОРДЕЊА! ЗА МЕНЕ
ЈЕ СВЕ БИЛО САМО
ЗАБАВА!.. НИКАД
ОВО НЕКУ ЗАБО-
РАВИТИ...
ДОК САМ
ЖИВ!

ДОК ЈЕ ЖИВ!.. ЈАО...!
ПА ЈА САМ
ПОТПУНО ЗА-
БОРАВИО!...
ТО ЈЕ
УЖАСНО!!

ШТА
СИ ТО
ЗАБО-
РАВИО?
ШТА ЈЕ
УЖАСНО?

ЗАКОН ДА, ПЛЕ-
БЕЈАЦ КОЈИ БИ
СЕО НА ПРЕСТО,
ИЗ БИЛО КА-
КВОГ РАЗЛОГА,
ИМА ДА БУДЕ
ПОГУБЉЕН!

МИКИ ЈЕ
СЕДЕО НА
ПРЕСТОЛУ
!!

ОД-
ЈЕД-
НОМ
СУ СЕ
СВИ
СНУ-
ЖДИ-
ЛИ
...

АЛИ, МИХАЈЛО... НЕ МОЖЕШ МИ-
КИЈА ДА ОСУДИШ НА СМРТ САМО
ЗАТО ШТО ЈЕ СЕДЕО НА ПРЕСТО-
ЛУ!.. ОН ЈЕ ТО ЧИНИО ДА
СПАСЕ МЕДИОКУ!

...КРАЈ МОРА ДА СЕ
ПОКОРАВА ЗАКОНИМА
И ДА ИХ СЕ ДРЖИ ПО СВА-
КУ ЦЕНУ! ОД МИКИЈА
САМ НАУЧИО КАКО
ТРЕБА ВЛАДАТИ
ЗЕМЉОМ!
БИЋУ ХУ-
МАН И
ДОСЛЕ-
ДАН!

МИКИ, ЗАВОЛЕО САМ ТЕ
КАО БРАТА РОЂЕНОГ!..
НЕ БИХ МОГАО ДА ПОДНЕ-
СЕМ ДА ТЕ ВИДИМ НА
ГУБИЛИШТУ!..
УМРО БИХ
ОД ТУГЕ!

ПА... ЕТО... НАПРОСТО
НЕКУ ПРИСУСТВО-
ВАТИ ТВОМЕ
ПОГУБЉЕЊУ!

ШТА СЕ ДЕСИЛО?
ИЗГЛЕДАТЕ МИ
НЕШТО ПО-
КИСЛИ...

ПРОФЕ
ЈЕДИОКА!
МОЖДА ВИ
ЗНАТЕ НЕКИ
ИЗЛАЗ!..

ВИ СТЕ МЕ
ДОВЕЛИ ОВА-
МОДА СПАСЕМ
МЕДИОКУ!..
ЗАР ЈЕ САДА
ПРАВО ДА
БУДЕМ ЗБОГ
ТОГА ПОГУ-
БЉЕН!

ШТА ЋЕШ, МИКИ! ТАКАВ ЈЕ ЗА-
КОН... А ЗАКОН ЈЕ ИЗНАД
СВЕГА! УТЕШИ
СЕ... ДОБИЋЕШ
ПОСМРТНО
ОДЛИКОВА-
ЊЕ!

ОРЏЕ МИ СЕ ЦЕПА!
АЛИ ЗАКОН
МО-
РАМ ДА
СПРОВЕ-
ДЕМ ПО
СВАКУ
ЦЕНУ!

ЧЕСТИТАМ ВЕЛИЧАЊСТВО! НАЈ-
ЗАД ПОСТУПАТЕ КАКО ТРЕБА! ЗА-
КОНИ СЕ МОРАЈУ ИЗВРША-
ВАТИ ПО СВАКУ
ЦЕНУ!
ЗАР И
ТИ, СИНЕ
ПРОФЕ?!

ИДУКЕМ
БРОЈУ:

ПО-
СЛЕД-
ЊИ
ДАН

ЧОВЕК КОЈИ НИЈЕ ХТЕО ДА ГОВОРИ

(3)

У том тренутку осетно је како га савладава страх. Јер, те две речи биле су лозинка, али на женском лицу оне нису изазвале никакву промену, као да их није разумела. Најзад, она климну главом и изиђе из амбара. Џорџ се спусти низ степенице и пође за њом у кућу.

— Добар дан, Пјере Тушете, — рекао је сељак кад га је угледао. — Овде је ваша лична карта и карта за намирнице. Сад ћу вас одвести до Жоржа Лавела, који има гаражу у којој ћете радити. Он вас очекује.

Село Торнињ било је свега око 200 метара далеко од фарме. Џорџ је шетајући пошао за Тибом. Један остарији свештеник, који је стајао пред портом, погледао га је незаинтересовано. У гаражи на сеоском путу један човек оправљао је пробушену гуму. Он се насмехи кад угледа Џорџа.

— Ох! Син мог старог пријатеља Тушета! Драго ми је што те опет видим, Пјере.

Џорџ згрчи лице у гримасу која је једва потсећала на осмех и будаласто затресе главом.

— Ходи, — рече му сопственик гараже. — Показати ти где ћеш убудуће спавати. Соба није баш велика, али у њој имаш постељу и пећ.

Једва вукући ноге, пошао је Џорџ за Лавелом до трешне зграде која је била подигнута уз гаражу. Он није ни слутио да ће му то бити једини дом читаве три године.

У селу нећеш наћи ниједног од оних младина с којима си се играо кад си био дечак — проговори Лавел кад су ушли у собицу. — Нема их више. Једни су погинули у рату, други су заробљени, а неки су отишли одавде. Отац Џорџа је наш свештеник. Саужба је у седам. Мораш на њу ићи сваког јутра, Пјере. Запамти то.

Џорџ је схватио да се у тим, најзад обичним, речима крије упутство за које му је речено да ће га добити кад стигне у Торнињ.

*

Сопственик гараже баш је објашњавао Џорџу како се руке газолинског пумпом, кад је шум аутомобилског мотора разбио јутарњу тишину. Један велики „Мерцедес“ зауставио се пред гаражом и Џорџ је први пут у животу угледао људе из Гестапоа. Немачки официр који је седео поред шофера затражи оштрим гласом десет литара бензина. Лавел главом даде знак Џорџу да послуша. Немац није ни обратио пажњу кад је он отшарфано затварач на резервоару за бензин и ставио у њега доводну цев. Међутим, кад се бензин прелио преко резервоара и просипо по земљи, официр га оштро погледа.

— Не замерите му, — рече Лавел официру слегућући раменима. — Он је идиот!

— Чини ми се да је и то име за њега комплимент, — одговори официр погледавши Џорџа с гађењем.

Кад су кола отишла, Џорџ је осетно како га обузима осећање среће. Издржао је прву пробу. Лавел, који га је пажљиво посматрао, насмехи се и потапша га по рамену.

Идућег јутра отишао је на мису. Лавел, Тибо и његова жена и једна сељанка, крепка удовица шездесетих година, стигли су пре њега. Свештеник Горо, одевен у похабану мантију погледа Џорџа.

— Добар дан, Пјере, — поздрави га мирно, као да је очекивао његов долазак.

После неколико тренутака стигао је и Анри Рене, лекар, а одмах затим Албер Бодеуен, сеоски поткивач, и Жерар Беноа, сопственик крчме „Црни пас.“ Њих осморо били су чланови сеоске групе покрета отпора.

— Желиш ли нешто да нам кажеш, Пјере? — запита Горо Џорџа.

— Не! Не још, — одговори Џорџ машући бојажљиво главом, као што би то чинио и прави Пјер кад би му неко поставио питање.

Сваког јутра састајао се њих деветоро пре мисе и после кратког разговора седа-

ловима. У ту сврху Џорџ је падабраном било спуштено до вољно динамита и ручних бомби.

Кад се Џорџ спремно да пође на извршење задатка, дошла је удовица Буво и понудила му своју помоћ.

— Две особе, један човек и једна старија жена, изгледаше мање сумњиви, — рекла му је она. — Поред тога, ја ћу ти помоћи да носиш експлозив.

Половину експлозива сакрила је она под своју широку сукњу, док је другу половину Џорџ ставио у торбицу за алат на свом бициклу.

Пре него што је откуцала поноћ, малоумни помоћник у гаражи и дебела шездесетогодишња жена пошли су на бициклима ка радионици. Кад су били на пола километра од ње, зауставили су се. Тада јој је Џорџ рекао да му преда свој део динамита и да се врати кући.

ли су у клупе у разним деловима цркве. Једино су Тибом, свештеник и Жорж Лавел знали да Џорџ није Пјер Тушет и да је у Торнињу дошао с нарочитим задатком. Остали су знали да је он члан њихове групе и ништа више.

Преко читавог дана Џорџ је пумпао бензин и вршио мале исправке на аутомобилима. Већ после неколико дана цело село примило је као сасвим природну ствар његово присуство у гаражи. Исто тако, на њега нису обраћали пажњу ни месни колаборационисти, па чак ни Гестапо. За све њих Џорџ је био будаласта Пјер, кога Лавел држи из сажалења јер је син његовог покојног пријатеља.

— Ми смо само једна мала група родољуба, — објаснио му је Лавел. — Али, у стотине села постоје сличне групе, које заједнички раде мала не знају једна за другу.

Канал за пребацивање оборених авијатичара, назван „лацовски трк“, био је веома добро организован. Уколико је активност савезничке авијације расла, утолико су француски родољуби имали више „муштерија“. Авијатичари из оборених авиона држани су скривени у Торнињу све док Немци не би престали да трагају за њима, а затим су их пребацивали на једну фарму изван Сен Лоа. Бригу о њиховој сигурности преузимала је тада велика и добро организована група из Сен Лоа. Кад би време било лепо и море мирно, авијатичари би се ноћу отискивали рибарским баркама далеко од обале, где су их очекивали савезнички брзи моторни чамци или подморнице.

Вежа са центром одржавана је путем радија. Отпремна станица била је скривена на једној усамљеној фарми удаљеној око четири километра од Торниња. Џорџ је било забављено да он лично прима или одаше вести. Ту дужност обављао је свештеник Горо.

Више од седамдесет авијатичара и чланова посада било је спасено путем канала „лацовски трк“ којим је руководило „малоумни Пјер Тушет.“ Изненада, стигла су нова упутства. Десетак километара далеко од Торниња Немци су основали једну велику радионицу за поправку тежких теретних возила и тенкова. У то време у радионици се налазило шездесет поправљених возила, на којима су били монтирани лаки противавионски топови и рефлектори. Наређење је гласило: уништити радионицу заједно с возилима и свим резервним де-

кавним се он правно. Јер, он је приметно да га она понекад гледа некакo испитивачки, као да би хтела да прокљиви шта се крије иза његовог безизразног лица.

— Изгледа да си негде добро научио како се руке експлозивом, — рече му она једне ноћи кад су пошли да сруше неки мост.

— То ме је мој татица научио, — одговори јој он муцајући.

— Ја сам добро познавала твог оца, — одврати му она суво. — Али, он није умео да запали чак ни своју лулу а да притом не упали и одело на себи... Али, ако ти тако кажеш онда је то свакако тачно. Само, буди пажљив.

Недељу дана после тога разговора удовица Буво ухапсио је Гестапо једног јутра кад је пошла на пијацу да прода поврће. Сутрадан, Џорџ је чуо шта се с њом догодило. Кад су је одвели у испоставу Гестапоа у Торнињу, она им није допустила да је претресу. Њена упорност збунила их је. Она је захтевала да је одведу у Сен Ло, у главни штаб Гестапоа за Нормандију. Јер, тврдила је, она познаје пуковника-шефа Гестапоа.

Наредник који ју је ухапсио нашао се у недоумици. Кад је добро размислио, учинило му се најразложнијим да је одведе у Сен Ло и да ствар преда у руке пуковнику, за кога је жена тврдила да је њен добар познаник.

Међутим, кад су пуковнику саопштили да нека старица по имену Буво тврди да га познаје, он је изјавио да никад није ни чуо за њу. Бесан, улетео је у собу за иселеђење да види ту стару и дрску лажљивицу. За њим су пошла и његова четири официра.

— Ви, дакле, захтевате да ме претресу? — запитала га је она кад се стигла бујица његових псовки.

— А зашто не? — заурлао је он поново.

— Добро, — рекла је старица мирно. — У том случају ја ћу вам чак и помоћи.

Она је мирно задигла наборе своје широке сукње и пружиола руку за нечим што јој је висило о појасу. Присутни гестаповци никад нису видели шта је то било. Јер, чим је она повукла канап, ручна граната је експлодирала.

Удовица Буво, пуковник, његова четири официра и наредник који ју је ухапсио били су разнети на комаде.

(Наставиће се)

ТРГОВИНА РОБЉЕМ у нашим крајевима

У прошлим вековима многи странци прошли су кроз нашу земљу и оставили записе о животу нашег народа. Било је и домаћих људи који су о томе писали. Један од њих је и Бартоломеј Георгијевић, који се родио почетком 16 века. Георгијевић је учествовао у познатој Мохачкој бици 1526 године. Том приликом био је заробљен и у ропству је провео пуних осам година. Написао је више дела, али му је нарочито занимљиво „Моје робовање и обичаји Турака“. У њему, поред осталог, говори и о страдању нашег народа у то доба.

„Кад турски цар, пише Георгијевић, предузима рат против хришћана, њега поред осталих стално прати велика гомила трговаца робљем и настојника који седе на кампама. Они се надају робљу, па носе собом веома дугачке ланце, у које се може лако повезати 50 до 60 робова. Трговци купују од оних који су робље похватили све што није непријатељски мач утаманио. Ако султани дају десетину робова, дозвољено им је да остатак задрже за своје потребе или за трговину. Судан овако поступа са својим робовима: старије преда за обрађивање земље, млађе пошље на неко место да тамо науче неке вештине, како би их могао касније што корисније употребити, а неке поучавају како би их одабрали за јаничаре. Турци своје робове продају. Они их изводе на трг на продају као стада оваца или коза. На пијаци се, где се састају трговци, одреди цена. Ако се некоме роб свидео, онда му свуку одело и тако га изложи да га купац боље види. Пијацу га по целом телу и истражују да нема какве мање у његовим зглобовима или друго. Ако се купцу роб свиди, онда га води у неко тешко робовање или да буде орач или пастир, а теже занате и да не помињем. Ту има нечувених при-

мера невоље. Својим сам очима видео како робови упрегнути у јарам вуку плуг. Ако је неко био заробљен са женом и децом, њега радо купе великаши и поставе на своја имања да води бригу о њима, лива дама или пашаџима, али његова деца постају рођени робови. Ако роб прими ислам, онда му престаје ропство. Онима који истрају у хришћанској вери одреди се време робовања и кад оно прође постају слободни. Њихова деца ако их нико не откупи остају у ропству. Све зависи од господарева воље, тј. да ли ће остати на истом месту или ће их послати на другу страну, јер код Турака нико није везан за земљу и стално борава. Тешка је судбина свих оних који не изуче неки занат, јер Турци поштују и цене занате. Кад им западну у шаке учени људи, свештеници и племићи, који су научени водити живот у нераду, живот им је у ропству веома бедан. Трговци се уздржава да на њих ништа потраже. Они кодају босн и голо глави и понављају откривање тела, јер им стара подерана одела не замењују новим.“

КОТАР

У планинским крајевима и данас се за зиму подоста чува сточна храна (сено, отава, слама, шаша, граоровина) као и у ранија времена. Најобичнији стари „магацини“ за чување сточне хране били су: котар, награнак и лисник.

Котар је окутао простор који је чврсто ограђен кољем или врљикама. У тај простор остављала се сточна храна, али кад је мало било отаве или граоровине онда се она остављала у колибу. Отава и граоровина полагале су се овцама кад почну да се јагје.

Како се припремају научне експедиције

Експедиција... Како је та реч чаробно звучала у нашем детињству! Наоружани људи у тропским шлемовима, цунгле пуне дијалних зверова, урбенички бубњевци у ноћи — тако смо обично замисљали ове смеле потхвате. Данас нам то изгледа много другачије. Модерна техничка средства знатно су изменила карактер научних експедиција.

Експедиције зависе од новчаних средстава која јој се могу пружити. Тако, постоје експедиције великог стила, код којих не игра улогу колико ће се новца утрошити. Такве експедиције имају, природно, најбоље услове за рад. Оне располажу авионом, имају сталну радио-везу са базом, првокласну опрему, унапред припремљена стоваришта и урбеничку радну снагу. Путује се најбржим и најудобнијим превозним средствима. У њој постоје стручњаци за сваку појединој грану природних наука. Све техничке припреме и организацију посла врше нарочито за то одређена лица. Није зато чудно што овакве ек-

Али, иако данашње експедиције немају претпоставку од зверова и урбеника, ипак њихов рад није ни најмање лак. Њима претходе напорне, често дуготрајне припреме. А кад се најзад пође на пут, наилази се на многе тешкоће, на неприступачне, тешко проhodне крајеве и неповољне климатске услове. Потребно је да људи који учествују у експедицији имају велику љубав за свој посао, јер једино тако могу да поднесу све тешкоће.

Научно-истраживачке експедиције организују обично музеји или друге научне установе. Оне, састав и екстремне ек-

спедиције и постижу највећи успех.

Уколико експедиција располаже скромнијим новчаним средствима, биће и њена опрема скромнија. Експедиција се неће служити авионом и неће одржавати радио-везу. Имаће вероватно моторна возила, уколико земљиште то дозвољава. Йди који сачињавају експедицију морају да буду стручњаци за више грана природних наука истовремено, а и већи део око организације посла пада на њих.

Најзад, постоје експедиције које се организују уз утронак најскромнијих средстава. Њих обично сачињава неколико одушевљених људи који путују у свом трошку. Они путују најједнијим превозним средствима, а најчешће сами носе свој пртљаг.

Шта све мора да носи са собом једна експедиција, то зависи у првом реду од тога куда иде, какве задатке има и, наравно, од новца који јој стоји на располагању. Поред личне опреме чланова, шатора, разних инструмената и фотографских апарата, експедиција мора да има и предмете који на први поглед изгледају никакве везе с њеним радом. Тако се често у опреми експедиције налазе кућна сава, шарене ткањине, огледала, удилце, боје, стаклени нажит, хармонике. Све то служи за разомену и за плаћање услуга урбеницима.

Оружје је од велике важности у опреми експедиције. Оно мора да буде подешено према земљи у коју експедиција иде. Лекови и медицинска опрема такође су од највеће важности. Експедиције су често стотинама километара удаљене од најближе апотеке или лекара. Зато морају да носе са собом лекове, почев од аспирина па све до серума против уједи отровних змија. Носе се и жешта за ваљање зуба. Јер, у тешким условима рада експедиције ништа није горе него кад неко мора да се боре и против зубобоље.

Експедиција мора да носи са собом и читав низ хемикалија за препарирање уловљених животиња или њихових кожа. Одржане коже морају се посипати арсеником у праху да би се заштитиле од инсеката, а уловљени гмизавци стављају се у формалдеhid.

То су само неке од припрема експедиције. Тешкоћа, међутим, има још много. Сви чланови експедиције морају да имају пасоше, узлазе визе за земље у којима врше истраживања и трајније визе за земље кроз које пролазе. Морају да имају уверења да су вакцинисани против пиваца, туберкулозног тифуса, жуте грознице и читавог низа других болести, већ према крају у коме се врше истраживања. Морају често да имају и разне дозволе локалних власти. Пред научним експедицијама стоје велики задаци. Још има пространих области у свету које су обележене белним местима на географским картама, с напоменом „неиспитано“ или „мало испитано“.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
СТОЈИЉКО СТОЈИЉКОВИЋ,
БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ИЗДАЈЕ И ШТАМПА „ЛОЛИТИКА“ ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ТЕКУЋИ РАЧУН БРОЈ 102-Т-82. ПОШТ. ФАХ 124. — ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: ГОДИШЊА 800, ПОЛУГОДИШЊА 250 ДИНАРА. ЗА ИНОСТРАНСТВО ГОДИШЊА 750, ПОЛУГОДИШЊА 380 ДИНАРА. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЉАЈУ.

ДРВО КОЈЕ НЕ ТРУЧЕ

У пространим, дрвеним шумама Предње Индије расте драгоцено дрво тек. Нема много година откако домороци њиме тргују, али је у протеклим деценијама оно доносило леп приход предузећима колонијалних земаља, која га и сад обарају и прерађују, износећи га на тржишта свих пет континената. За тек се може рећи, гледајући га с практичне стране, да је дрво које готово не може иструлити. Због те, а и других особина он је био много тражен и добро плаћан све док се у бродоградњи нису почели употребљавати метали. Ранијих векова, док су лађе грађене искључиво од дрвета, тек је коришћен једино за краљевске и адмиралске бродове. Остали бродови — трговачки и ратни — израђивани су од другог, јевтинијег дрвета.

Ниједно дрво није толико отпорно на нагле промене климе као тек. Нагли предзими бродова из области велике хладноће и влаге у жарки појас, па опет у хладни и влажни, дрвету јако штоди, али на тек немају баш никакву утицаја. Кај се после вишегодишње пловидбе брод најзад изабаци из употребе и упути на растурање, сваки његов део нагрижен је рђом и трулежи, само су делови начинени од тека итакнути и могу се поново користити као да је дрво тога тренутка стигло из азиских шума. Чак су и ектери и зартићи који се у њему налазе потпуно поштеђени од рђе.

У савременој ратној и трговачкој морнарици метал је готово истиснуо дрво из употребе. Нарочито га је истиснуо у оном делу брода који се налази испод морске површине. Али, на многим местима тек је остао незамењив. Њиме се и сада покривају палубе и

поводи, употребљана се за спољну и делимично унутрашњу бродску дрвенарију и поставља се готово на сва места која су изложена влази. Ово отпорно дрво налази примену и у железничком саобраћају. Од њега се праве најбољи и најиздржљивији железнички прагови, као и дрвени делови у путничким вагонима. Тек се употребљава и за уметничку столарију, а широку примену налази нарочито у земаљама жарке климе, где је дрвенарија знатно краћег века него у умереном појасу. На тек не нападају инсекти, чак му ни термити не штоди, вода га не раствара, а сунце и топлота не суши.

За своја изванредна својства тек има да благодари једној врсти уљане смоле која прожима зидове његових ћелија. Својим накселим мирисом и непријатним укусом она одбија све инсекте. Због тога што обилно атапа његове шупљине, она не допушта води да развија штетно дејство, а тиме што притискује на зидове његових ћелија, утиче на повећање механичке отпорности и гинкости. Све су то одлике које нема ниједно друго досад познато дрво.

Просечна висина тека износи 15 до 20 метара. Он може да живи врло дуго, а кад пређе шездесету годину његов пречник има тачно онолико сантиметара колико је година дрво старо.

Тек се обара само онда кад достигне 150 година. Али, пре него што се на њега потегне секира, осуђује се на лагано умирање. Прво се у његово стабло уреже дубок „појас“, широк десет сантиметара, да би кроза њ исцурели сви хранљиви сокови. После годину дана стабло се опасује још једним засеком, кроз који у току наредне године изиђе преостала снага. Тако цин ла-

гано умире „на ногама“, док на крају не дође секира да га обори.

Дрво тек по природи је веома тешко, услед свог веома збијеног ткива. Пошто се превози углавном воденим путем, сплаварењем, оно би потонуло на дно ако се на вештачки начин не би у њему створио простор испуњен ваздухом. Да би ваздух могао ући у текове шупљине, из њега се извлачи биљни сок, после чега у њему остаје уљана смола као једина супстанца.

У неопходним азиским шумама у којима се тек обара не постоје изграђени путеви. У њима се ни трактори не мо-

гу користити, те слон важи као најбоља „моторна“ снага за вучу великих текових балвана.

Претежна употреба метала у бродоградњи учинила је да је сеча тековог дрвета последњих деценија у приличној мери опала. Али, у последњем рату показало се да спољне металне облоге бродских корита које допиру испод морске површине нису погодне, јер привлаче опасне магнетске мине. Зато неки стручњаци предвиђају да ће важност тека опет порасти ако се доњи бродски делови почну израђивати од дрвета, а не више од метала.

СТАРИ ЗАПИСИ О КОРЧУЛИ

Сигурнији подаци о грађењу бродова на Корчули потичу из 14 века. Ту су за бродоградњу постојали одлични услови, јер је острво било богато шумама, у којима је, поред осталог, расло дрвеће: боровина и чесвина. То дрвеће било је за Корчулу оно што је за Либан био кедр. Венеција је знатно ометала развитак бродоградње на Корчули, да не би конкурисала њеним бродоградилштима. До Корчуле су долазили и стари Финчани. Они су је називали Острво сенки, због густе црногоричне шуме. О бродоградњи на Корчули писали су многи писци и путници који су посетили ово острво. Тако Млечанин Ђустинијано извештава своју владу, 1553 године, да су становници Корчуле познати каменоресци и бродоградитељи. Енглески Спон, у свом путопису о Далмацији из 1678 године, пише да је Корчула од велике користи за Млетачку Републику, као арсенал за изградњу и поправку бродова. Други писци такође помињу Корчулу и пишу да она има велике шуме, да се становници много баве

бродоградњом и да од ње имају велике користи, као и да Корчула снабдева целу Далмацију бродовима средње тонаже.

Али, бродоградња на Корчули доживљавала је и кризе, нарочито у 18 и 19 веку због Наполеонових ратова. То је нагнало многе Корчулане да се иселе у друге крајеве нашег Приморја, а и у иностранство, где су оснивали бродоградилшта у разним местима. Но, то није омело развитак бродоградње на Корчули, па је она и данас најважније занимање становништва у граду Корчули.

Корчула је била позната и старим Грцима и Римљанима. Тако грчки географ Страбон пише да су је у 4 веку пре наше ере заузели Дорани. Познати историчар Константин Порфирогенит назива ово острво и град именом Оркар. Од тог име на су Хрвати, који су се касније населили, извели на ше домаће име Корчула. Шуме и сад има доста, али је она у прошлости јако оштећена. Највећу штету на нели су јој Млечани и Аустријанци.

Дознајете ли свој ЧАСОВНИК

Часовник је постао потреба савременог човека. Он му помаже да своје време што боље распореди и искористи. Зато нема човека који бар једанпут дневно не погледа на часовник. Уколико га нема на својој руци или у џепу, послужит ће му јавни часовник на неком раскршћу или у излогу часовничара, па и знак тачног времена на радију.

Но, иако се данас свако њиме служи, часовник ипак мало познајемо.

Осетљив, а ипак издржљив

Обичан џепни сат развија снагу од свега једног стомилионитог дела коњске снаге. Али, ако није много „снажан“, часовник је бар издржљив. Зупчаник једног ручног сата у стању је да у току рада пређе пут који је четири пута дужи од обима Земље а да му се ниједан зубац не поломи. Његов баланс за годину дана начини више од 150 милиона откуцаја.

Чудна је направа часовник! Осетљив до крајности, често је довољан мало јачи потрес па да његова машинерија стагне. Насупрот томе, било је часовника који су „преживели“ разне несрећне случајеве. Неки, заборављени у одељу, прошли су кроз машину за прање и изишли из ње неопштењени; друге су биле прогутале разне животиње, па су ипак без и најмањег квару наставили да раде. Неки сатови могу да издрже велике разлике у температури, док су други отпорни према води, притиску и хладноћи. Недавно је један часовничар хтео да испроба сат који је сам конструисао, па га је спустио у море, у дубину од 500 метара, и тамо га држао неколико часова. Кад га је извадио, часовник је показивао тачно време. Ни морска вода, ни ниска температура, ни ве-

лики притисак — ништа му нису нашкодрили.

Часовници за слепе

На аутобуској станици отегао се дугачак ред. Сасвим напред, један човек окреће се сваким и нервозно криши прсте. Види се да му се жури. Наједном, обрати се свом суседу с десне стране:

— Молим вас, колико је сати?

Али, тек што је то изговорио, тргао се. Човек коме се обратио носио је тамне наочари. Био је слеп. Већ је хтео да се извини због нетактичности, кад уштитани, без и мало љутње, зауче десну шаку у леви рукав свог зимског капута и рече:

— Сад је тачно дванаест часова и 48 минута.

Слепи је напишао време. Он је имао на руци часовник без стакла, са испушченим цифрама и јаким казаљкама, па је без по муке могао да „види“ колико је сати.

Патуљци међу сатовима

Најмањи часовник на свету начинила је недавно једна швајцарска фирма. Он у пречнику има четрнаест, а дебело је свега пет милиметара. Но, иако је овако мали, он има седамнаест рубина и састављен је од 74 комада. Његова спирала тешка је свега један милиграм.

Има још много оваквих патуљака међу часовницима. Сви су они тако мали да се могу сместити на врху оловке, у стакленом запущачу, у мишуши, у прстену, па чак и у кљуку. Недавно је један афрички поглавица поручио у Швајцарској часовник који је требало углатити у један његов златан зуб.

Израђују се сатови најразлицитијих облика. Поред уобичајених — округлих и четвртастих — има их и у облику разних музичких инструмена-

ПУТ КОЈИ ПРЕЂЕ ЗУПЧИК ЧАСОВНИКА ЧЕТИРИ ПУТА ЈЕ ДУЖИ ОД ОБИМА ЗЕМЉЕ

та, књига, разног воћа, поврћа и цвећа, инсеката, птица итд.

Многи часовници, нарочито зидни, свирком прате избијање сатова. Та свирка може бити различита — од звона и кукавичиног гласа, до подражавања шума водопада. Код неких је то комбиновано с покретима разних фигура. Тако има сатова где се два противника боре мачевима, или где ковац удара чекињем по наковњу. Специјални часовници за слепе откуцавају часове, минуте, четврти, па чак и минуте.

Најкомплицованији сат на свету истовремено је и најскупљи, јер стаје око шест милиона франака. Он се састоји из 900 делова и има два бројчаника. Он показује часове, минуте, секунде и петине секунде, као и много чега другог: мене месеца, време изласка и заласка сунца, положај звезда на небеском своду итд.

Ускоро ће се појавити и ручни електрични сатови. Њихову машинерију покретаће батерија величине нокта, која ће трајати годину дана!

Часовник — буздован

Све су ово били специјални часовници, али и обичан ручни сат претставља сам по себи „чудо“. Његовог 150 до 180 делова заузимају тако мало места. Све је толи-

ко сићушно да грешка у изради не сме прећи један хиљадини део милиметра. Израда оваквог часовника захтева око 800 цртежа, 50 разних машина и 1.400 радњи, од којих се већина обавља ручно.

Нису сатови увек били оваквог облика као данас. Први су били начинени од гвожђа и обично су имали облик кула. Један од тих „ветерана“, назван „нирбершко јаје“, ради без престанка већ 372 године. Његов први сопственик носио га је привезаног за појас и он му је истовремено служио за одбрану, као буздован.

Но, и поред све прецизности, ни најбољи данашњи часовник не може радити тачно ако га занемаримо. Јачи потрес, прашина и влага главни су му непријатељи. Сат може да се „прехлади“, па га зато увече не треба стављати на метал, стакло или мермер, већ на дрво или парче тканине. Часовник треба редовно навлажити, чак и кад се не носи. Пара коју испуштају разни микриси веома неповољно утиче на уље којим су подмазани делови сата. Сат треба редовно чистити и подмазивати, најмање једном годишње.

Знајте ли све о АНГОРСКОМ ЗЕЦУ

При повратку са похода на Русију, Наполеон је донео својој жени Марији Лујзи један необично лак и фини огртак, који је у Паризу изазвао праву сензацију. Мада је прва количина вуне од ангорских зечева донесена у Француску још половином 18 века, ангорске тканине у Наполеоново доба биле су велика реткост.

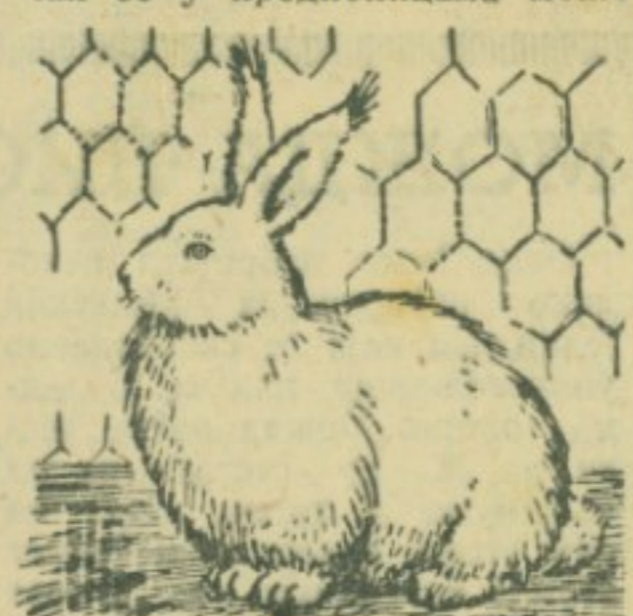
Ангорска вуна има разна својства. Она је двапут лакша од јагњеће, јер је влас ангорског зеча изнутра шупља. Ваздух који се налази у овој цевастој длаци служи као одличан заштитник од хладноће. Сем тога, хемиски састав њеног оклопа готово сасвим онемогућава продирање воде и ваздуха. Најзад, ангорска вуна веома је пријатна за око, што такође повећава њену вредност.

До данас још није тачно утврђено где је постојбина ангорских зечева. Неки, судећи по њиховом називу, мисле да им је колевка у Малој Азији, јер је старо име данашње Анкаре било Ангора. Други су, опет, мишљења да су се они појавили случајно, укрштањем разних зечева. Најлепша врста ангорског зеча позната је под именом албина. Он има црвенкасте очи и перјаницу на крајевима ушију. Дужина њихове длаке износи 6 до 12 сантиметара.

Ангорски зечеви нису про-

ждрљиви и могу се гајити у свим пределима топле и умерене климе. Једино после стриже јако су осетљиви на хладноћу.

Уобичајено је да се зечевима окида длака четири пута годишње. Изузев првог скидања, остала не почињавају никакав бол, јер се длака чупа готово сама од себе. Ишчупана с кореном, она „живи“ и даље. Чак се у предноцима може

видети како се она у току зиме скупља, а доцније опружа. Ангорски зец даје годишње око 600 грама вуне. Најбоље је каквоће длака с леђа, јер је дугачка и сјајна.

Због својих особина, као и због недовољне производње, вуна ангорских зечева прилично је скупа. Француска, која се налази на трећем месту држава-извозница ове вуне у свету, не производи више од двадесет вагона годишње, од чега једну трећину шаље у стране земље.

АРХИМЕД

III за утврђених зидина града Сиракузе све је било тихо. Узбуђени грађани кретали су се нечујно, очекујући са страхом приближавање римске флоте коју је против Сиракузе водио страшни и по својој свирепости познати војсковођа Марцел.

Сиракуза је била грчки слободни град-држава на острву Сицилији. У борби између Рима и Картагине о превласт на Средоземљу, што је у Старом веку уствари значило превласт у свету, Сиракуза је била на страни Картагине. И поред помоћи коју је пружала Картагини, Сиракуза је дуго успевала да очува своју привидну неутралност и да избегне отворен сукоб с Римом. Али, један за другим, слободни грчки градови на Сицилији губили су своју слободу и 215 године пре наше ере дошао је ред и на Сиракузу.

Војсковођа Марцел очекивао је брзу и laku победу. Римска сувоzemна војска већ се била искрцала недалеко од утврђеног града и чекала да почне напад с мора па да се као незадржива бујица сручи на Сиракузу.

Марцелова флота лагано се приближавала граду. Осам римских галерија, галија са по пет катарки, налазило се у средини флоте. Две и две од тих галија, с којих су биле скинуте катарке и весла једној с леве а другој с десне стране, биле су везане и на њиховим палубама налазили су се огромни катапулти, ново и тајно оружје римских о-свајача.

НАЈВЕЋИ НАУЧНИК СТАРОГ ВЕКА

Но, чим су се римске галије стале приближавати зидинама Сиракузе, на њих се сручила киша огромног камења. Галије су покушале да узмакну, али без успеха. Домет „артиљерије“ која их је тукла стално се мењала и њена „арна“ стизала су их свауда. Запрепаћене и страх Римљана постали су још већи кад се изнад зидина опседнутог града пружила „гвоздена шапа“ која је снажно зграбила кљун најближе галије и целу лађу прво дигла у ваздух, а затим је бацила на-траг у море. Римске галије тонуле су заједно с беспомоћним војницима. „Римљани су на крају постали такве кукавнице да су, чим би приметили да се над зидом креће парче ужета или неки балван, стали да вичу: „Ево је! Ево је!... Мислили су да ће на њих управити неку нову машину.“

Тим речима описао је грчки историчар Плутарх римски пораз под зидинама Сиракузе.

И поред претрпљеног пораза, војсковођа Марцел, који је успео да се спасе, није могао да се не дивни ратној вештини и оруђу Сиракужана. Он је, шалећи се са својим ратним техничарима, рекао: „Овај човек одлучио је да напоји наше бродове морском водом до пијаног стања. Ударима штапа он охоло прогони с пијанке наше самбуке (опасне справе) као недостојне његова друштва!“

Тај човек који је „охоло прогонио с ратне пијанке“ римске легије био је Архимед, највећи научник и математичар Старог века. Уствари, он је био можда једини прави научник у модерном смислу те речи. Стари век дао је много филозофа, како су се онда називали научници. Али, док су остали само стварали теорије, додуше веома значајне, о свету и васиони, Архимед је и практично проверавао своја запажања, као што то данас чине сви научници, и тек онда формулисао законе који владају у природи.

Архимед се родио у Сиракузи 287 године пре наше ере. Његов отац Фидије био је астроном, тако да се и Архимед почео бавити астрономијом и математиком још у најранијој младости. Од великог значаја био је његов одлазак у Александрију, која је у области астрономије, математике и медицине превазилазила чак и Атину, тај „универзитет Јеласе“. Две или три године провео је Архимед у Александрији, где је радио и живео с најпознатијим научницима Старог века, који су били окупућени око александриског Музеја, највеће тадашње научне установе у свету. Још у Александрији Архимед се почео бавити примењеном науком. „У Египту је пронашао или боље рећи усавршио „лука“, необично добру машину за подизање њива која је имала велики пољопривредни значај за земљу у којој киша готово и нема и где пољопривреда зависи од вештачког наводњавања“, — писао је касније Диодор, грчки историчар из I века.

Мада су га због његове практичне примене природних закона многи прекоревали, па чак и презирали, Архимед се вратио у Сиракузу као познат и признат научник. О њему и његовим радovima сачувано је много извештаја и анегдота, у којима је описан како расејан и занет математичар, који је читао своје време посвећивао студијама. Кажу да није могао да види песак а да одмах не почне да по њему црта геометријске слике. Према једној легенди, он би разгртао чак и пепео са свог огњишта и од њега правило „таблу“ по којој је шарао разне фигуре. Пошто би се окупао и тело намазао уљем, он би сатима седео и ноћком цртао по кожи.

Једног дана позвао га је сиракуски тиранин Хијерон и затражио од њега решење једног практичног проблема. Наиме, Хијерон је био дао велик глумен алата неком кујунџији да му од њега начини круну. Кад је круна била готова, Хијерон је посумњао да је кујунџија

упоредити запремину воде коју би истиснула круна и запремину коју би истиснуо комад чистог злата исте тежине. Легенда даље каже да је у тренутку овог открића, које је уствари значило основу Архимедових закона хидростатике, сјај сејани научник онако наг излео из купатила и појурио на улицу одушевљено вичући: „Еурека! Еурека!“ (пашао сам!)

Тешко је рећи да ли је ова легенда тачна. Али, она свакако означава почетак Архимедовог рада на хидростатици, чији су резултат и два његова најважнија закона: да свако тело потопљено у течност уби привидно од своје тежине онолико колико је тешка њиме истиснута течност, и да свако тело које плива по води тоне у њу све док не истисне толику запремину воде чија је тежина равна целокупној тежини пливајућег тела. На основу њих Архимед је дошао до методе за израчунавање стабилности бродова.

Нешто касније Архимед је објаснио главне принципе полуге и чекрка, тих једноставних справа помоћу којих се може вишеструко увећати ефективна снага. И о овом његовом раду постоји неколико легенди. Према једној од њих, Архимед се једном хвалио пред Хијероном и његовим сином да би могао да подигне ма какав терет, само ако би имао довољно дугачку полу-гу и одговарајући ослонац. „Дајте ми једну другу земљу на коју бих могао да станем и ја ћу покренути чак и Земљу.“ Хијерон је затражио да то Архимед докаже. Тада је научник наредио да се на обалу извуче једна велика галија и да се натовари. Помоћу полу-ге и чекрка он је без икаквог напора стао да привлачи натоварену галију и то само једном руком.

Мада се у првој младости занимао само астрономијом,

страст за математиком доцније је готово сасвим потиснула интерес за ту научну грану. Ипак, Архимед је начинио неку врсту планетаријума, своју чувену „сферу“, коју је после освајања Сиракузе Марцел понео у Рим као једини ратни трофеј. На овој сфери могло се посматрати кретање Сунца, Месеца, Земље и пет планета које су видљиве голим оком, као и помрачење Сунца и Месеца.

Ипак, највећа Архимедова заслуга био је његов допринос математици: одређивање односа обима и пречника круга и израчунавање његове површине, систем шифара помоћу кога су се могли изразити бројеви од један па до броја код кога би иза јединице стајало осамдесет билiona нула, као и прилично једноставан начин за извлачење квадратног корена.

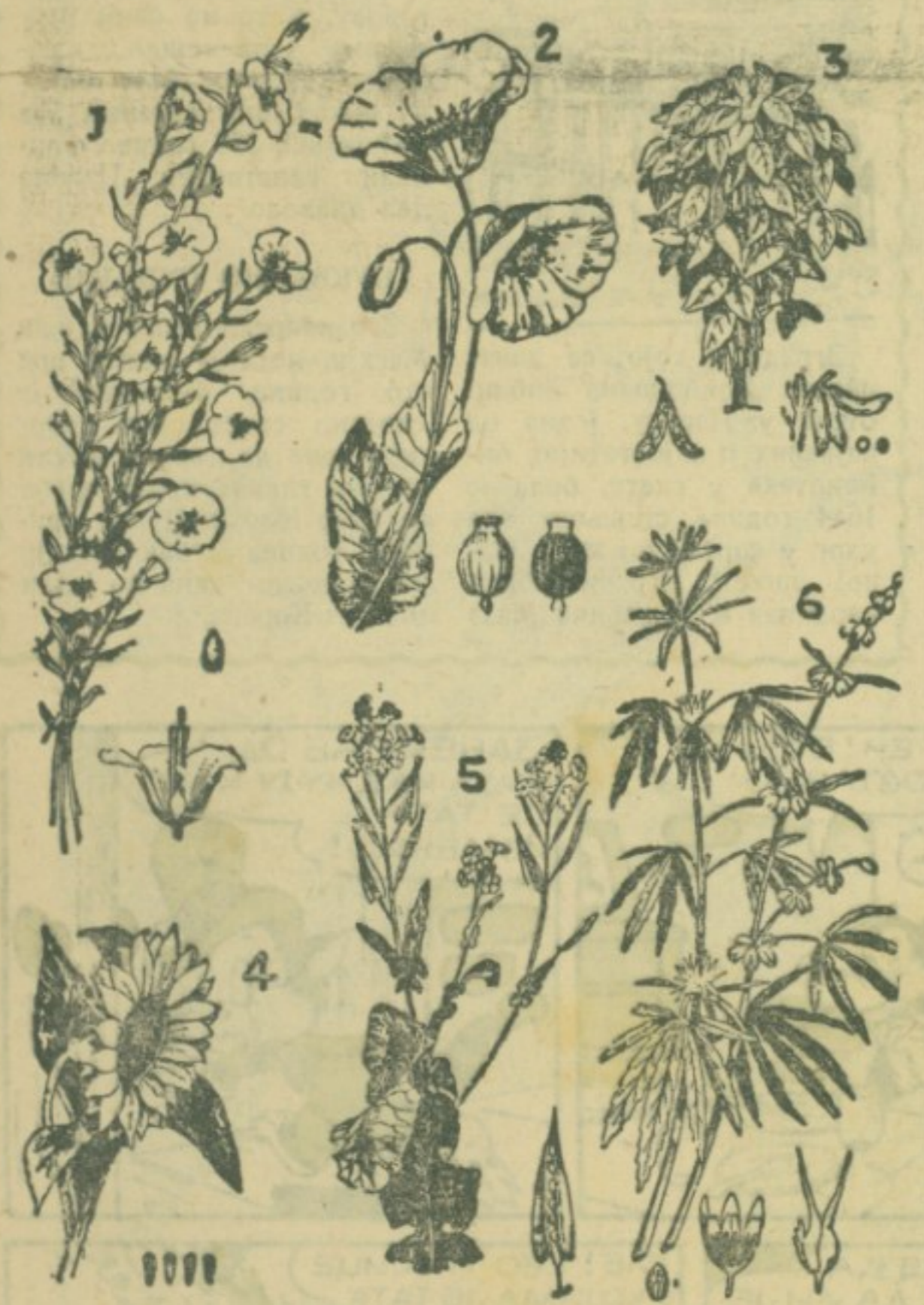
Славни Сиракужанин умро је истог дана кад је умрла и слобода његовог родног града. Захваљујући издаји, Марцел је 212 године заузео Сиракузу. Према излагању римског историчара Валеријуса Максимуса, Марцел је наредио да се поштеди велики математичар. Међутим, један римски војник упао је у Архимедов дом и затекао старог научника како у двористи црта кругове по песку. Занесен, Архимед није ни приметио да је то непријатељски војник и мирно му је рекао: „Нолити турбаре циркуломеос“ (Не дират моје кругове!). „Сматрајући да ове речи вређају моћ победника, војник му је отсекао главу и Архимедова крв попрскала је његов научни рад“, — пише Максими.

смишљао да би круна начињена од злата и сребра морала да има већу запремину од комада чистог злата исте тежине, јер је сребро знатно лакше од злата. Али, како измерити запремину једног китњастог предмета неправилног облика? Легенда каже да је до одговора на ово питање Архимед дошао у купатилу и то у тренутку кад је, улазећи у воду, приметио да се вода прелива преко судла. Решење је било просто: тело потопљено у воду истиснуће тачно онолико воде колика је његова запремина. У случају круне требало је само

закрпао за себе један део злата и да је остатак помешао са сребром.

Архимед се дао у размислање. Закључио је да би круна начињена од злата и сребра морала да има већу запремину од комада чистог злата исте тежине, јер је сребро знатно лакше од злата. Али, како измерити запремину једног китњастог предмета неправилног облика? Легенда каже да је до одговора на ово питање Архимед дошао у купатилу и то у тренутку кад је, улазећи у воду, приметио да се вода прелива преко судла. Решење је било просто: тело потопљено у воду истиснуће тачно онолико воде колика је његова запремина. У случају круне требало је само

БИЉКЕ УЉАРИЦЕ

Има биљака које су врло корисне и без којих не можемо ни замислити овакодневну исхрану. Ту спадају и такозване зејтинасте биље или уљарице.

На слици коју видите дајемо вам цртеже неколико таквих биљака. Пошто добро загледасте слику реците како се зове свака од тих биљака.

(Одговор: 1) лан, 2) мак, 3) соја, 4) сунцокрет, 5) репица и 6) конопља.

Зашто се служимо ДЕСНОМ РУКОМ

Питање претежне употребе десне руке од стране цивилизованог човека, као и постојање левака, још и данас, претставља један од најинтересантијих проблема савремене науке. Многи историчари објашњавају употребу десне руке на тај начин што су људи још од најстаријих времена тежили да заштите леву страну груди, где се налази срце. То је било необично важно у међусобној борби, кад је десна рука служила за држање оружја, а лева је заклањала груди штитом. Отада се код човека све више развија лева половина мозга, која управља десном страном тела. Тиме се и објашњава појава да се већина људи данас служи десном руком, и да се у левој половини мозга налазе центри главних људских делатности.

Но, и данас се рађа приличан број левака. Рачуна се да су 60 отсто новорођенчади чисти дешњаци, 10 отсто леваци, док су 30 отсто мешовити типови који су у основи ипак леваци. Захваљујући васпитању, број левака знатно се смањује, тако да се данас 97 отсто људи служи претежно десном руком, а свега 3 отсто остају целог живота леваци.

Преваспитавање левака треба да се врши најдаље до седме године. После тога доба утицање на леваке може да буде само од штете. Наука у последње време поставља питање да ли је уопште целисход-

но преваспитавати леваке. При мењено је да то може да доведе до разних психичких и физиолошких поремећаја, као што су мучање, мигрена итд. Интересантно је да су 60 отсто мучаваца преваспитани леваци. С друге стране, утврђено је да леваци нису ни у чему неспретнији од дешњака. Појава неспретности често

је само последица стида, јер су леваци доскора били изложени потемеку. Зна се да су многи велики уметници били леваци, међу њима два можда највећа ликовна уметника свих времена, Микеланџело и Леонардо. Левак је био и славни виолиниста Паганини, а левак је и велики комичар Чарли Чаплин. Познат је такође велик број левака и међу чувеним спортистима.

Преваспитавање левака доста је тешко препознати у свако-

дневном животу, јер се он у свему понаша као робени дешњак. Међутим, има неколико једноставних начина помоћу којих се ово може утврдити. Тек тада се види колико људи није свесно да су по природи леваци. Тако, кад се леваку изненада добади неки предмет, он ће га у огромној већини случајева ухватити инстинктивно левом руком. Готово све просте радње, за које се није специјално обучавао, преваспитани левак обавља левом руком. Тако ће он левом руком окачити капут, уденути конач у иглу, навити сат итд.

Човек је левак или дешњак читавом једном половином тела. Левак боље види, боље чује, боље дише на лево око, уво и ноздрву. Његова кожа на левој страни тела знатно је нежнија него на десној. Левак изгубљен у шуми кренуће увек налево да тражи пут, а дешњак надесно.

Проучавањем историјских текстова и докумената утврђено је да су нека читави народи и племена били леваци. Леваци су преовлађивали код старих Хебрејаца, што доказује њихов начин писања, с десна налево. То важи и за многе друге семитске народе.

Познати француски лекар др Тис сматра да леваке уопште не треба преваспитавати, већ их напротив храбрити да што чешће употребљавају леву руку, како би им покрети њом били што сигурнији. Ако се ради суштинско, ђеминовно долази до спорнијег физичког и душевног развоја левака. др Тис залаже се чак за образовање специјалних одељења левака у школама.

У ЗОЉИНОМ ГНЕЗДУ

З оља утрпањује наше најлепше воћне плодове, уништава пчелинаке, ако је човек узнемири немилосрдно га напада, вадајући му жестоке убоде, па и поред свега тога она је истовремено човеку савезник у борби против штетних инсеката. Природњаци који су испитивали њен живот и навике дошли су до закључка да је многи људи незаслужено потцењују и уништавају. Истина је да је пчела за човека необично драгоцен, али је и зоља, или, како се још назива, оса, итекако корисна, мада често уништава и саму пчелу да би опљачкала њен мед.

„Сталежи“ у оснијаку

Као већина опнокрилица — пчеле, бумбари, мрави — тако је и оса друштвена животиња. Њене заједнице постоје само за време лета и сваке године се поново заснивају. У оснијаку живе три „сталежа“: женке, мужјаци и осе-радилице.

Женка-матича, која је провела зиму у неком сигурном склоништу, почиње с пролећа да гради оснијаку на климатски повољном месту. То бива или на неком зиду који је окренут југу, или на стени, на стабљини или било каквој гвожђурији. Чак и бачена кутија од конзерве представља привлачно скровиште за зоље.

Млада ларва храни се прво медом и једном нарочитом смесом коју сама лучи. Кад достигне, отприлике, двадесет дан, она, лежећи у ћелији сата у којој је рођена, испреда своју чауру. Ту остане још двадесетак дана, а затим се ишчаури као зрео инсект. Ово биће, иако је женског рода, није исто што и матича. Зато што јој плоднице још

нису развијене, млада оса остаје као зоља-радилица. Природњацима су дуго остали непознати чиниоци који утичу на образовање „сталежа“ међу осама. Тек у новije време, захваљујући углавном француском научнику Делерансу, осветљене су многе непроучене појаве, мада се ни оне не могу применити на све, већ само на једну врсту зоље која је нарочито позната у Француској.

Први матичин насад даје искључиво радилице. Из следећег насаса настају само женке које су сличне матици и које ће бити матице у будућим заједницама. Тек из трећег насаса излећи ће се мужјаци.

Ове разлике су, углавном, условљене разликама у топлоти: док је температура ваздуха ниска, рајају се радилице, а кад време постане топлије, легу се женке. Међутим, после дугог посматрања дошло се до закључка да промена температуре не утиче непосредно на ларве, већ на стање саме хранитељке на којој топлотне промене имају специфично дејство.

Иако ово још није потпуно доказано, претпоставља се да „сталежи“ зависе — као што је то случај и код пчела — од природе исхране.

Зоље проветравају своја гнезда

Посматрајући разне врсте оснијака, природњаци су дошли до закључка да постоје две главне врсте гнезда: обична и покривена.

Обична гнезда састоје се од једног јединог сата, који је закачен за грану, зид или слично помоћу дршке. Сат се састоји од педесетак окаца, чiji су отвори мање-више окренути надоле. (Колико је досад познато, постоји само

једна врста зоље, у Азији, која гради ћелије са отворима нагоре).

Осина гнездо може се заштитити од хладноће једино на тај начин што је окренуто на ону страну одакле долази топлота сунца и где је заклоњено од хладног ветра. Има, међутим, зоља које се боре против променљиве температуре на један други, доста необичан начин. Кад топлота постане већа, радилице проветравају гнездо, а ако се још више повећа, оне оснијаку „прскају“ водом. Један науч-

ник посматрао је два оснијака који су се налазили један до другог. У једном, који је био празан, владала је температура од 55 степени, док је у другом, који је био пун оса, топлота била свега 38 степени.

Стриљенови — врста велике шумске осе — граде нарочито занимљива гнезда, која имају спољни омотач. Матича истовремено ствара ћелије сатја и омотач око сата, који се не квари све док се не излегу радилице. Доцније, радилице изграде други, шири омотач, а поруше онај претходни. То се понавља више пута, све док гнездо не добије уобичајену величину. Тада оно садржи више сатова који се налазе један изнад другог, а повезани су подупирачима који личе на стубове. Да би се изградило овакво „здање“, потребно је сарадња свих његових градитеља, али начин „здања“ још није у довољној мери проучен, као што је то учињено код пчела и термита.

И кад гнездо постане довољно велико, оно још није готово. Радилице прекривају последњи омотач мноштвом листића хартије, који, збијени, представљају поуздан изолатор од свих спољних промена. Кад се гнездо налази на згодном месту, па му заштита од спољне температуре није по-

требна, радилице то осете и не стављају заштитни покривач. То ће бити случај ако се гнездо налазе у каквој каменој шупљини, у стаблу или у димњаку. Но, на отворенијим местима топлотни закљон по правину увек покрива гнездо, у коме је температура увек умерена.

Зољини паразити

Зољина гнезда често освајају паразити. Они, кад се унутра населе, образују са својим „домацинима“ чудновату заједницу на темељу неке врсте другарства. Тако се догађа да једна врста зоље која никад не гради себи пребивалиште уђе у гнездо друге зоље и тамо се настани. Често се може видети како у таквом гнезду заједно, у миру, живе две матице. Пошто паразити немају радилице, то домаћинце хране и своје госте.

И међу шумским зољама постоје овакви самозвани гости, док код стриљенова слична појава није примећена.

Природњаци још нису докучили све оно што би тре-

бало знати о зољама. Но, њихова испитивања блике се крају и тада ће се знати све што је потребно да зољи, макар унеколико, поврати „углед“ код људи, јер она није само од штете, већ и од користи. Она уништава многе штеточине, одржавајући познату равнотежу која владала у природи и без које не би било ни биљног ни животињског света на земљи.

Где је била Абаџиска чаршија у Београду

У старом Београду постојала је такозвана Абаџиска чаршија која се налазила у данашњој улици Народног фронта. До 1842 године на том месту била је државна ливада. Кнез Милош наредио је још 1836 године да се та државна ливада подели абаџијама с тим да ту подигну куће и дућане. Ова наредба је извршена тек 1842 године. Чаршија је постојала све до пред крај прошлог века када је почела да се губи, да би је после Првог светског рата потпуно нестало.

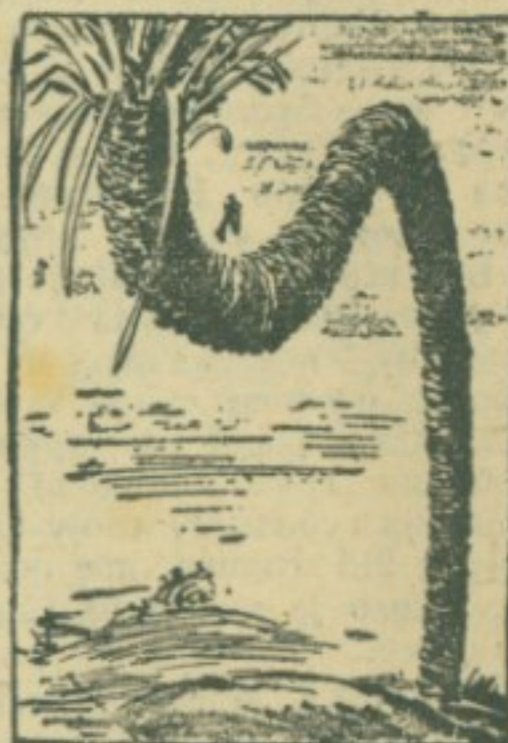
ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

КАО КОД ХЕМИНГВЕЈА

Рибар Харолд Мастер из Клир Вогера, у Флориди, уловио је једном рибу тартон која је била тешка око 60 килограма. Рибар је био сам, тако да није могао да је увуче у свој чамац јер се она необично снажно отимала. Борба између рибара и рибе трајала је 17,5 часова и завршила се рибаревим поразом. Риба је успела да прекине нит од најлона и да нестане у мору.

рен и његов пријатељ Тибетф. Мазарен је у игру уложио 200.000 франака, а Тибетф своју палату. Тибетф је изгубио игру и палату, коју је касније добитник назвао „Мазаренова палата“. Године 1721 зграду је откупио француски краљ и у њу преместио књижицу, која се касније развила у Националну библиотеку.

ПАЛМА-КАМИЛА

НЕОБИЧНО ПРИЈАТЕЉСТВО

Учитељица Сет Норт из Новате, у Америци, има кана ринку која сваког јутра слеће на ивицу малог акваријума носећи у кљуноу мрвице хлеба или неку мушицу. Златне рибиче у акваријуму с нестрпљењем очекују своју пријатељицу и заштитницу и слободно јој прилазе, да би им она кљутом ставила храну у уста.

ДЕЧАК КОЈИ СЛУША УСТИМА

Девид Шо из Мијами Бича, у Флориди, рођен је с једним необичним телесним недостатком. Наиме, између слушних канала и спољашњег уха код њега се налази један коштан израстај који не пропушта звучне таласе. Ипак, малишан добро чује захваљујући једном каналу који спаја његову усну дупљу и средње ухо.

ЗГРАДА БИБЛИОТЕКЕ ДОБИЈЕНА НА КАРТАМА

Зграда у којој се данас налази Национална библиотека у Паризу, једна од највећих и најбогатјих библиотека у свету, била је 1644 године стављена као улог у карташкој игри званој „пикет“. Играти су били кардинал и државник Маза-

У оазису Сива, усред Либиске Пустине, расте једна палма чије је стабло тако извијено да потсећа на врат камиле. Занимљиво је да је та палма израстала из гробу једног гонича камила.

„САТАНИНА ПАЛАТА“

У италијанском граду Тренту налази се једна лепа грађевина коју сви зову „Палаца дел диаволо“, што значи „ђаволова палата“. Ту палату сазидео је пре четири века неки немачки банкар с намером да је покљони својој вереници. Али, баш у време кад је грађење палате било завршено, његова вереница прекинула је веридбу. Ожалостив и лут, банкар је палату преприсио ђаволу, и то по свим прописима о преношењу имовине. Како ту своју одлуку никад није изменио, „ђаво“ је већ 372 године формални сопственик „Палаце дел диаволо“.

БУКВАЛНО СХВАТИО

Занзибарски паша Дубаш Мегхи, који је живео пре сто година, буквално је схватио савет свог дворског хоџе да добром муслиману главна храна треба да буде Коран. Пуних тридесет година Дубаш Мегхи је био сваког дана по један лист из Корана.

ВЕЛИКИ ВЕТАР

Стална „млазна ваздушна струја“ која авионима омогућава постизање велике брзине

Иа великом путничком авиону типа „Стратоклипер“, са четрдесет седам путника и посадом од пет чланова, пилот Логан Скот полетео је пре годину дана из Токија. После 11 и по часова лета он је атерисао у Хонолулу и тако стигао седам и по часова раније него што је било предвиђено. То је био најдужи и најбржи лет путничког авиона који је дотада обављен.

Тај сјајни подвиг пилот Скот извео је тако што је искористио недавно откривену ваздушну струју на огромној висини, ваздушну реку која непрекидно „тече“ око земљине куле, као ветар источног правца. И тако, „Јашуџи“ на том изванредно брзом ветру, названом „млазна ваздушна струја“ Скот је не само скратио време лета, него је уштедео и 1.600 долара у гориву. Он је тада у непрекидном лету превалио 3.908 миља.

У току зиме 1952/1953 године још 34 путничка авиона поновила су овај подвиг. Капетан Марк Ор полетео је пут од Токија до Хонолулу за 9 часова и 48 минута и на тај начин скратио предвиђено трајање лета за половину. Одушевљени путници шалили су се с капетаном Орм да су на Хаваје стигли „пре него што су кренули из Јапана“.

У марту „велики ветар“ дикте се на сувише велику висину, тако да га путнички авиони не могу користити, али се, према твђењу метеоролога, средином октобра обично поново спушта ниже.

После бомбардера Б-29 које су 1944 године бомбардовале Јапан извештавали су да им се догађало да, пробијајући се до Јапана, на висини од око 10.000 метара стоје у месту, иако мотори авиона раде пуном снагом. Он тада нису знали да су били наишли на „велики ветар“. Али, Јапаници су у то време већ знали за њега. За време рата они су користили ту струју и слали су стотине балона са запаљивим бомбама преко океана на западну обалу Америке.

Кад су метеоролози први пут дошли на мисао да би се та невидљива снага могла искористити при ваздушним путовањима, пилоти су били неповерљиви. Шта ће бити ако не „набу“ ветар који им дува у леђа на месту које су им метеоролози означили, па остану изнад океана без горива? Сирибрини и други метеоролози израдили су тада пластични модел ове млазне ваздушне струје да би је показали пилотима и навигаторима. Пилоти су пристајали да крену у истраживачке летове али под условом да с њима поље и сам Сирибрини. Он је то и учинио у зиму 1952/1953 године.

Отада многе ваздушне крстарице, односно велики путнички авиони за летове кроз стратосферу, лете кроз велику млазну ваздушну струју, али само делимично користе њену потисну снагу, јер цивилни авиони не смеју да лете на висини већој од 7.500 метара. Кад би смели да се вину до 10.000 метара, они би могли да повећају брзину за око 100 миља на час и да штеде гориво „Јашуџи“ на ветру који им дува у леђа. На још већој висини они би и лети могли да досегну струју.

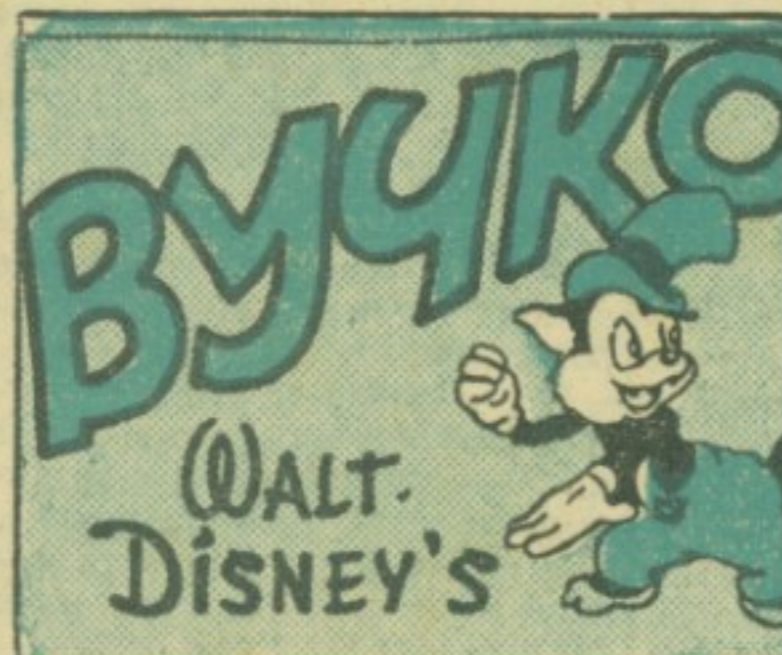
Пилоти путничких авиона још не користе ни струју која иде од Хонг Конга до Маниле, од Хонолулу до Калифорније. Капетан Хаузефус, пилот једне цивилне компаније, једини је досад искористио ту струју и, летећи на висини од 7.000 метара, стигао од Хонолулу до Сан Франциска за 6 часова и 20 минута, односно четири часа пре прописаног времена.

Метеоролози, а нарочито цивилна ваздухопловна друштва која ће од тога имати користи, надају се да ће у најскоријој будућности ове ваздушне струје знатно убрзати и појевити летење путничких авиона.

Метеоролог Сид Сирибрини, који од 1945 године проучава ову необичну ваздушну реку, израдио је и већу мапу, на којој се види да је она шест миља дубока, а око 300 миља широка. На средини „река“ достиже вратоломне брзине — каткад и преко 400 миља на час. На њеним спољним ивицама пилоти налазе корисне ветрове брзе од 60 до 100 миља на час, који им дувају у реп авиона.

Готово је невероватно да непосредно испод ове ваздушне струје усмерене према истоку постоје, на висини испод 10.000 стопа, ветрови брзи 30 миља на час, који дувају према западу. На тај начин, летећи на висини ових ветрова, пилоти могу с ветром у леђа у току истог дана да лете у оба правца.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТНОСТИ?

Овде вам дајемо податке из живота једног кнеза из Првог устанка. Мислимо да вам неће бити тешко да се сетите о коме је реч.

Био је ваљевски кнез. Родом је из села Бранковине код Ваљева. Његова породица била је јака и угледна, а из ње је било кнезова још у првој половини 18 века. Као отресит и разборит човек рано је изабран за кнеза. Године 1788 до 1791 дигао је народ на оружје да попали Ваљево и Чачак. Помоћ коју му је Аустрија обећала није дошла, те се народ доста напатио.

После Свиштовског мира, разочаран што Србија није ослобођена, вратио се поново у своје село, иако су му Аустријанци нудили да остане код њих. Поново је постао народни кнез, а нарочито је имао много утицаја за време пашовања Мустафа-паше. Тада је имао и своју војску, којом је требало да помаже Мустафа-пашу против јаничара и њиховог вође Пазван Оглуа.

Да ли сте се сетили о коме је реч? Ако још нисте, читајте пажљиво даље.

За време јаничарских напада на Београд организовао је одбрану и успео да уз помоћ народне војске и пашиних трупа одбрани град. Због тога је после пашине смрти, а за време јаничарског терора, стално био у опасности да изгуби живот. Дахија Мула Јусуф једног дана подметнуо му је отров у кафу, те се једва спасао.

Због свега тога почео је да се договара с људима да се дигне устанак на дахије. Ступио је у везу и са Аустријанцима. То су дахије сазнале и тада је пала позната одлука јаничара да похватају и побiju све значајније људе из народа. Међу првим ухваћеним људима био је и овај кнез. Њега је ухватио Фочић Мехмед-ага у Ваљево и погубио га заједно са Илијом Бирчанином и Милованом Грбовићем. Тај злочин дахија је извршио пред очима сакупљеног народа 23 јануара 1804 године. То је био почетак страшне сече кнезова, која је непосредно изазвала Први устанак.

Да ли сте се сада сетили о коме је реч? Ако нисте, дајемо вам одговор.

(Ваљевски кнез Александар Ненадовић)

Од свих страна

СКУПОЦЕНЕ ЧАШЕ

Римски стаклари били су бољи мајстори од египатских, али од свих њихових стаклених рукотворина највише су се цениле такозване чаше-мурине. Из ових чаша пило се вино само у најбогатијим римским кућама, и то само приликом великих свечаности. Лепота ових чаша није почивала у њиховом облику, уметничкој изради и величини, него у томе што су блистале и преливале се у разним бојама. У њима је торео неки сјај, као хиљаде варица. Мајстори су их правили на тај начин што су у провидно стакло, док још није било очврсло, убризгавали разнобојна стаклена зрна. Свако зрнце објавило је и преламало светлост која је падала на чаше и давало им лепоту и драгу. У Риму су мнози знали за те чаше и о њима се причало по целом граду, али су били веома ретки људи који су их имали, јер су чаше-мурине биле скупље од злата. Због тога су се о тим чашама шириле разне приче и бајке. Тако су неки који их нису ни видели ни пили из њих вођорили да оне имају нежан мирис, да спасавају од отрова итд. За једну такву чашу Нерон је платио 70 талената, а за ту суму тада се могло купити 300 младих робова.

МАСТИЛО СТАРИХ ЕГИПЋАНА

Стари Египћани нису измислили начин како се прави мастило, али су умели да га праве и служили су се њим. То су радили на тај начин што би узели угљеничану смолу јеле, затим вински квасац и лепах (џумирабуку) и од тог правили чврсте чвороугласте штапиће. Кад би хтели да пишу, они би саструтали те штапиће и прах помешали с водом, а затим почели да пишу оно што су научили. Мастило су правили у разним бојама и оно је било одличног квалитета. Првено мастило служило им је за писање наслова, иницијала и свега другог што је требало да се истакне у тексту.

НАЈВЕЋА И НАЈМАЊА ПТИЦА У НАШОЈ ЗЕМЉИ

Орао костолом је највећа птица грабљивица у нашој земљи. Његово тело дуго је од 100 до 115 см, ширина крила, од једног до другог краја, износи 240 до 267 см, дужина појединог крила око 80 см, дужина репа око 50 см. Међутим, костолом није највећа птица у нашем животињском царству, него здравни несит. Дужина тела несит је 170 до 180 см, ширина оба крила 270 см, дужина појединог крила 75, а дужина репа 20 сантиметара. Најмања птица у нашој земљи је царић или палчић, чија дужина тела износи око 10 см, дужина крила око 4,5 см, а дужина репа 3,5 сантиме-

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НЕОБИЧНА ПОДУДАРНОСТ

У болници у Салт Лејк Ситију, кроз велики стаклени прозор, два човека радосно су гледала две новорођене девојчице које су слатко спавале у својим креветићима. Не би то било ништа необично да се оба срећна оца нису звала Вилард Смит и да њихове жене готово истог часа и уз припомоћ истог лекара нису поклониле живот овим двома девојчицама, које су добиле исто име — Кристина. После ове приповеке обе породице Смит имају сада по четири ћерке и једног сина.

НАЈСНАЖНИЈИ ПУТНИЧКИ АУТОМОБИЛ

Пуштен је у продају досад најснажнији путнички аутомобил, који има мотор од 210 коњских снага. Али, и поред свих техничких побољшања и повећања удобности, овај нови тип аутомобила троши мање горива од ранијег, који је био много слабији. Карактеристика ових кола је и у томе што дванаест секунди после поласка могу да развију брзину од 60 километара на час.

ПОРЕКЛО КАМЕНИХ АЛАТКИ У СЕВЕРНОЈ МАНИТОБИ

Северна Манитоба, у САД, до недавно је била археолошки готово сасвим неистражена. Сад је објављен извештај о налазима др Луиса Гидингса, који је вршио истраживања око Најф Ривера, четрдесет километара западно од Хадзоновог Залива. Гидингс, такође, није ни морао да врши никаква ископавања, јер је многобројне алатке из каменог доба просто нашао на површини земље.

По мишљењу др Гидингса, све ове алатке једног су типа, за који се раније мислило да потиче из Старог света. Али, пошто је он такве алатке пронашао и у западној Аљасци, а други научници у источном Гренланду и у Сибиру, сматра се да су све оне припадале једној култури која се од Северне Европе преко Сибира, Аљаске, Канаде и Гренланда протезала преко читаве Земљине

кугле. Али и даље је остало нерасветљено питање како се ширила и уједињила техника израде ових алатки. Да ли су народи још тада прелазили с једног континента на други и тако је научили, или се то десило на неки други начин?

ЕКСПЛОЗИВНО СТАКЛО

Познато је да постоји несаломљиво стакло, али се догађа да се оно каткад разлету у парчиће и без додира. То се недавно догодило у Бенови, кад је једној девојцици у рукама експлодирала ваза са цвећем. Отац је поднео тужбу, не због лакших повреда које је дете задобило већ због опште опасности услед употребе оваквог стакла.

Стручњаци за стакло испитали су овај случај и установили да је стакло било крто јер „каљење“ није правилно извршено. Ако би се фабрике приликом израде несаломљивог стакла строго држале правила производње, овакви инциденти не би се догађали.

ОКЛОПЉЕНИ МОТОЦИКЛ

Израђена је једна нова врста потпуно оклопљеног мотоцикла. Он има следеће одлике: седиште је померено напред, те је видљивост знатно већа; хлађење мотора је боље; како је мотор оклопљен, возача не прска вода и блато, а, сем тога, може да развије брзину од 120 километара на час.

ЕЛЕКТРИЧНИ МЕГАФОН

Обични дозваци, мегафони, употребљавају се за мала растојања, јер се гласничим не појачава, већ се само упуњује у једном правцу. Ако се примени електрична струја, то су он да звучници, који нису нимало практични јер захтевају постављање жице. Недавно је је дам француски инжењер начинио дозвач који има сасвим мали електрични уређај, за чи је је налажање довољна батерија обичне цевне лампе. Овакав дозвач снажан је као и сваки звучник, али има ту предност што лако може да се преноси, пошто није везан жицом за извор струје.

МЕТАЛ ПЛИВА А ДРВО ТОНЕ!

Ма колико ово изгледало чудновато, ипак је тачно. Метал литијум плива по води, док свето дрво (литијум вите) тоне јер је теже од воде. То је веома тврдо дрво, које се раније употребљавало као лежај за бродске пропелере.

РУЧНИ АПАРАТ ЗА ТЕЛЕВИЗИЈУ

Пуштени су у продају ручни емисиони телевизијски апарати. Апарат је лак — заједно са акумулатором тежи од 25 килограма. Он може да преда слике емисионој станици само ако није удаљен од ње више од 1.600 метара.

ПРВО ПРЕМЕРАВАЊЕ ЗЕМЉЕ

У трећем веку пре наше ере извршено је прво премеравање Земље. То је урадио Ератостен (276 — 195), управник Александријске библиотеке. Он је утврдио да обим Земље износи 40.625.000 метара. Тај резултат је веома добар, кад се узму у обзир средства за мерење којима је Ератостен располагао. Стварни обим Земље износи приближно 40.000.000 м.

ПРВЕ МЕНИЦЕ

За меницу се изгледа знало још у старом Вавилону, Египту и Риму, али то није утврђено. Постоје сигурни подаци да се меница употребљавала у Бенови 1156 године, а касније и у другим италијанским градовима. Меницу су многи трговци у то време почели да употребљавају да би избегли преношење новца, јер је то било скопчано са великим опасностима од напада разбојника. Из Италије је употреба менице пренесена у Јужну Француску, а одатле у друге земље. У Енглеској је меница у употреби од почетка седамнаестог века.

Јестели век чилида...

„Звук звона с „Биг Бена“, великог звоника у Лондону, чује се пре у Аустралији, која је хиљадама километара удаљена од Енглеске, него на тротоару ... од свих средњовековних српских владара највише је путовао деспот Стеван Лазаревић. Колико је досад могло бити утврђено, он је у два маха био у Цариграду, затим је био на острву Митилени, у Ангори, ишао је једном у Румунију и неколико пута у Будим.

... један суд пун маслаца који садржи у себи 20 процената воде лакши је од воде исте величине у коме се налази маслац с дванаест процената воде мада вода има већу специфичну тежину од маслаца.

... женама из племена Махафалу, на Мадагаскару, забрањено је да улазе у кућу на иста врата на која улазе мушкарци. Због тога свака колица има на задњој страни једна мала врата одређена за жене.

... многи освежавајући напиту пију се кроз сламку или узану стаклену цевчицу. Употреба сламке није нова. Познато је, на пример, да је једна египатска краљица, која је живела пре пет хиљада година, пила кроз дугу, узану цев начињену од злата.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИЗГЛЕДА ЛАКО...

Да ли сте кадгод покушавали да пишете левом руком? — Јесте! Умете да се и потпишете? — Одлично! Али, узмите две писалице, једну у леву другу у десну руку, па покушајте да левом руком напишете име, а десном, у исто време, своје презиме. Сумњамо да ћете моћи.

Наше две руке се толико слажу да не може једна да ради једно, а она друга нешто друго. Покушајте, на пример, да се левом руком лупкате по трбуху, а

правите круг по земљи. Онда покушајте да руку окренете у супротном правцу, а ногом да и даље у

истом правцу правите кругове. Нећете моћи! А ако можете, ви сте прави вештак.

ПОДЕЛА ЈАБУКА

Три пријатеља имала су сваки по извештај број јабука. Први је дао сваком од својих пријатеља онолико јабука колико је сваки већ имао. Затим је други пријатељ дао сваком пријатељу по онолико колико су имали у том тренутку. Најпосле је и трећи дао сваком од пријатеља онолико колико је сваки у том тренутку имао јабука. Када се завршила та чудновата деоба, сваки пријатељ имао је по осам јабука.

Колико је сваки од њих имао јабука на почетку? Ако не можете да нађете решење, помоћи ћемо вам: први пријатељ имао је 13 јабука, други 7, а трећи 4 јабуке.

У ПОСЛАСТИЧАРНИЦИ

Догађај се десно у посластичарници. Једна жена пришла је продавајници и рекла: „Донесите нам сваком по један колач. За мојим столом седи једна баба, две мајке, три ћерке и две унучке“.

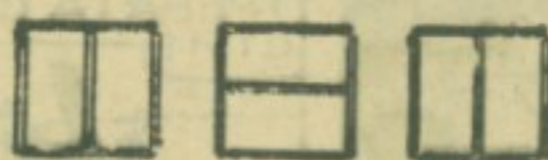
Продавајница је, према ономе што је чула, донела осам колача, али је жена протрствала:

— Зашто сте нам донели осам колача? Ја сам рекла да желим за сваког по један колач.

Колико је лица стварно седело за столом? Ако не можете да погодите, рећи ћемо вам. За столом су биле свега четири особе, једна стара жена са својом ћерком и двома њеним девојчицама, старичиним унучама.

ДА ОСТАНЕ ПЕТ...

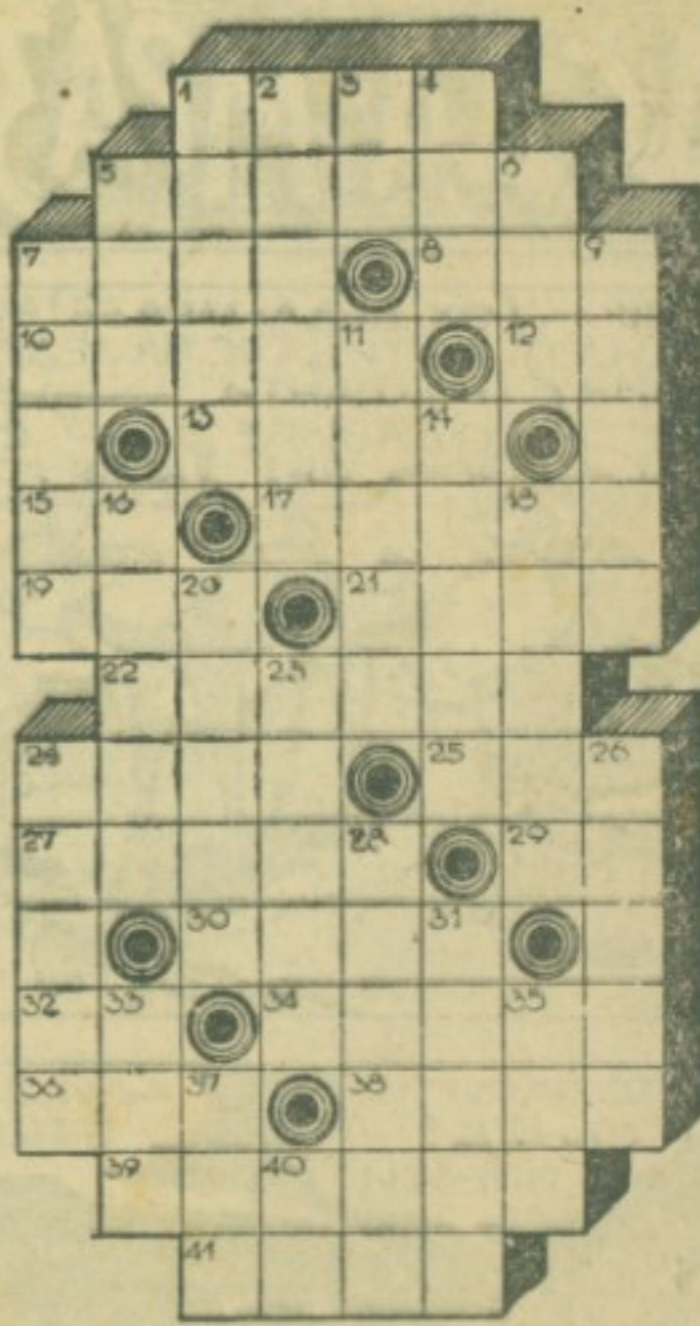
Поређајте, као што се то на слици види, петнаест шибца. Покушајте тада да уклоните шест, а да вам остане пет!

(Решење: од ових шибца узмите из првог квадрата доњу и ону на средини, из другог само десну, а из трећег десну, леву и доњу. Тако сте узели свега шест, а оне што су остале образоваће реч „пет“).

Водоравно: 1) стариталска богиња поља; 5) модерни део Истамбула; 7) заплата; 8) језеро у Северној Америци; 10) стара грчка област на Целопонезу; 12) свежа (скраћ.); 13) презиме наше филмске глумице; 15) место у Малој Азији где је Александар Велики победио Дарија; 17) средство за плаћање; 19) водена животиња; 21) женско име; 22) богиња зла и мрака код старих Словена; 24) камена утврђења; 25) други; 27) старо име Љубљане; 29) митолошки бог подземља код старих Грка; 30) усамљена; 32) хемијски знак за алуминијум; 34) покрајина у Јужноафричкој Унији; 36) смирнута вода; 38) рафија; 39) врста дивљег воћа; 41) река на северу Европе.

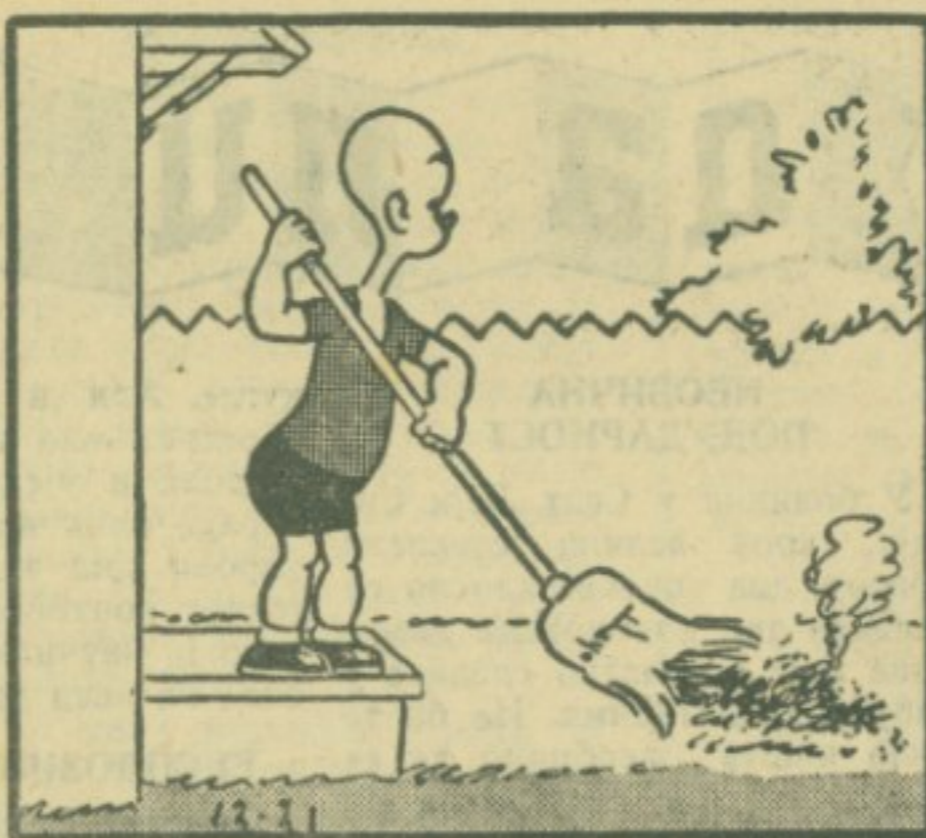
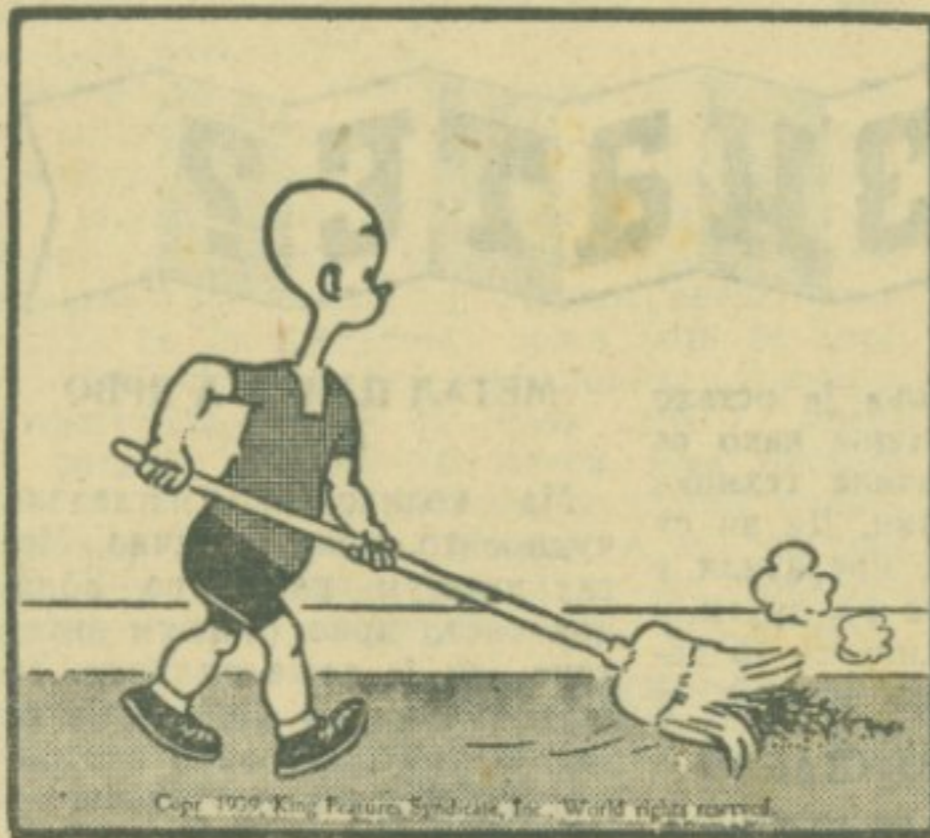
Усправно: 1) висораван у Азији; 2) личност из „1001 ноћи“; 3) нота; 4) коњи; 5) фудбалски термин; 6) врста ливагаја; 7) алкохолно пиће направљено од млека; 8) једна позната улица у Загребу; 11) једна електрода; 14) кухињски прибор (мног.); 16) врло пустињски ветар; 18) египатски писац из 13. в. пре наше ере; 20) статуа огромне величине; 23) француски књижевник и филозоф (1823—1892); 24) реформатор Грчке; 26) лирско-епика песма; 28) носач; 31) главни град једне суседне државе; 32) средство против болести; 35) град и лука у Израелу; 37) листопадно дрво чији лист служи за храњење свилених буба; 40) Лудолфов број.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) пист; 5) Бајрон; 7) тираж; 8) Ие; 10) Ерик; 11) Ана; 12) нос; 13) „Емиљ“; 14) ав; 15) олово; 16) истина; 18) тета; 19) корали; 21) виљан; 22) мо; 24) улан; 25) Бам; 26) Кир; 27) лала; 28) ај; 29) „Порни“; 30) Аннион; 32) Ирак.

Усправно: 1) Парис; 2) ујак; 3) срж; 4) то; 5) бирони; 6) Нинџа; 7) „Тена“; 9) сало; 11) емонал; 13) елџан; 15) отеран; 17) столар; 19) Кизија; 20) ималион; 21) Вука; 23) оман; 25) ба-там; 27) Лџа; 28) шор; 31) шк.

Кро-Кро!
УРЕДНЕ ПОДАСТАВА

КО РАНО РАНИ
Попај већ дуго није видео Перу Ждеру, па кад су се најзад случајно срели упита га како живи.
— Па, није рђаво — одговори Пера. — Устајем ми први сунчеви зраци пади на моју постељу.
— Охо, и ти си, дакле, почео да устајеш рано.
— Како се узме. Моја се ба окренута је западу!

И ОН ЈЕ ЊЕГА ВИДЕО
Шиља остао дужан на неколико места па га зуре повериоци. Једног дана упаде у његов стан кројач, али нађе само Хорација који се ту случајно затекао.
— Да ли је Шиља код куће? — упита кројач.
— Није!
— Како није! Па ја сам га пре неколико тренутака видео кроз прозор ове исте собе.
— Тачно, али и он је видео вас! — мирно одговори Хорације.

ПАЈИНА НЕСАНИЦА
Лекар: Но, како је деловао лек који сам вам дао за спавање?
Паја: Никако! Сазнање да тај лек стаје 200 динара толико је деловало на мене да нисам могао ока да склопим.

